

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: Vor jyske Nationalsang

Citation: Aakjær, Jeppe: "Vor jyske Nationalsang", i Aakjær, Jeppe: *Artikler og Taler. - 1919*, Gyldendal, 1918-19, s. 227. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer04tom-shoot-workid57026/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2021)

Anvendt udgave: Artikler og Taler. - 1919

VOR JYDSKE NATIONALSANG.

„Nordsjæll. Vensirebt.“, 1. April 1916.

Naar man kommer ud i de jyske Forsamlingshuse, og Sangbøgerne er bleven glemt hjemme, saa er der en Sang, som alle kan udenad fra den mindste til den største, og som alle synger med Liv og Lyst. Det er St. Blichers Sang „Jyden han er stærk og sej“. Ethvert jydsk Foretagende — stort eller lille — af nogen Idealitet burde kunne indledes med denne Sang; i dens tre smaa knappe Vers rummer den som i en Nød vort Væsen, vore Ejendommeligheder, vore Forhaabninger. De flestes Kjendskab til Blichers Digting indskrænker sig vel nok til denne Sang; men dens tre Vers er som tre Nagler, hvormed hans tredelte Navn er fæstet til den jyske Fanestang. — Men om end saaledes alle kjender Sangen, saa er det dog de færreste, der kjender dens Historie; vel har jeg engang tidligere fortalt den (i mit Værk „St. St. Blichers Livstragedie“), men det er næppe troligt, at det er kommet ret mange af dette Blads Læsere for Øje.

Det var i Aaret 1846 — knap to Aar før Blichers Død —, at han anstrengte sig for at faa sine kjære Jyder med til en Høstfest paa det skønne Høhøj udenfor Mariager. Det var lige gaaet itu med hans berømte Himmelbjærgfester, som han dog, om end under vekslede Skjæbner, holdt oppe i fem Aar. Men det var svært at komme ud af den gamle Vane at holde smaa rimede Taler fra solbeskinnede Høje, mens Tusinder festklædte Mennesker lyttede i Lyngen ved hans Fod; det blev sværere og sværere at sidde i Krogen og kukkelure, alt eftersom Tiden blev mere og mere bevæget, mere og mere ladet med Elektricitet fra de store Verdenscentre. Og selv om de nu havde vraget ham og hans Sang dernede sønderpaa, endda han havde forvandlet Kolden paa Himmelbjærgot fra et almindeligt Generalstabspunkt til et Højdepunkt i vor Aandshistorie, — skulde det saa ikke lykkes ham at faa en Fortsættelse i Gang her nærmere hans Hjemegn! Den altid sangvinske Blicher maatte gjøre et Forsøg. Han skrev i sin Monitor „Randers Avis“ og lod Folk vide, hvad han havde paa Sinde: en Høhøjfest, en Høstfest den 18. September,

der skulde sige Sparto til alle de tidligere. Men hans gamle Gjællerhorn gav ikke mere den vante Gjenklang i Bakkerne; ikke én Mand saa op fra Dagens Slid, men lod deres Sanger tude for døve Øren. „Det ringer nu tredje Gang!“ raabte han ind i „Randers Avis“. Vilde man være med, saa var det paa Tide at melde sig. Adresse: Steen Blicher, Spentrup! Ingen meldte sig. Da skød den gamle Hornet under Ærmet, trak sin storskyggede Kasket ned over Øjnene og gik langsomt ned af sin Bakke. Det blev Blichers sidste Horntone over det jydsk Land. Resten er Tavshed.

Dog, mens Begejstringen endnu luede i ham, sad han i en af Højsommernætterne og skrev den Sang, som skulde være Festens jydsk „Walkommen te!“ — Selv kalder Blicher den „en ny jydsk Provindsfalsang“. Dens Fødselsdag ved jeg vel ikke saadan paa Datum, men den er skrevet før 1. August 1846. Paa det Tidspunkt er den allerede sendt til Komponisten Hans Caspar Simonsen, Organist i Odense, der kom til at skrive den Melodi, under hvilken den kjendes og synges den Dag i Dag. Formodentlig er det da ogsaa ham, vi skylder, at Sangen overhovedet er bleven bevaret. Skjønt Blicher aldrig havde noget liggende af den Art ret længe, før han — næsten i samme Øjeblik det var skrevet — sendte det til Trykkeren — den Slags Smaasange hyppigst til „Randers Avis“ — saa beholdt han Sangen om „de sejge Jyder“ ved sig selv, og han gik i sin Grav, uden at Læseverdenen havde faaet Lejlighed til at kjende hverken Ord eller Melodi. Det er dog ikke sandsynligt, at han har anset Sangen for saa ubetydelig, at han ikke ønskede den frem; Blicher vidste ellers nok at bedømme efter Fortjeneste hvad han skrev. Det er langt rimeligere at antage, at han ikke vilde have revet det Saar op paany, som den nedslaaende Udgang af Sagens hele Forløb havde givet ham.

Denne Sang var ligesom Blichers Testamente og sidste Ord til det Folk, han elskede over alt, men som saa ringe gjengjældte hans Kjærlighed; og ligesom andre Testamenter blev ogsaa dette først aabnet efter hans Død — endda Aar og Dag efter. — Den 10. Maj 1849 — altsaa midt under Krigen — staaar Sangens tre malfulde Strofer i „Randers Avis“ som den døde Skjalds sidste myndige Maning til sit Folk under de alvorfulde Forhold, der gik forud for Fredericiaslaget. Sangen er i nævnte Numer af Randers-

bladet ledsaget af denne Notits: „Dette Digt, skrevet til en paatænkt Folkefest den 18. September 1846 paa Hønhøj ved Mariager, er fundet blandt afdøde St. St. Blichers efterladte Papirer. En passende Melodi dertil er, paa Forfatterens Anmodning, komponeret af Hr. H. C. Simonsen“. — Helt udelukket er det jo ikke, at en i Digterens Familie — man kunde maaske have Lov til at gjætte paa hans Yndlingsdatter Malvina — kunde have opbevaret Digtet og bragt det til Avisen (Malvina bevarede hans Kladdebog, der nu gjenmes paa Universitetsbiblioteket), men vist er det, at det var hos Simonsen og ikke hos Blicherslægten, at jeg i 1904 fandt den eneste kjendte Original til Sangen sammen med Komponistens haandskrevne Melodi. Begge Haandskrifter har siden været i mit Eje*).

— Jeg husker endnu tydeligt den Dag, Manuskriptet dukkede frem mellem en Haandfuld gulnede Papirer, som tilhørte Komponistens Enke. Med et halvt Øje kjendte jeg Blichers Haandskrift, og da jeg forstod, hvilket Klenodie jeg holdt i min Haand, begyndte mit Hjærte at banke heftigt. Det var, som havde jeg pludselig faaet Brev fra de døde, som var den gamle Digters Skygge med eet gledet over min Væg. — Fra Randersbladet gik Digtet Dagen efter ind i „Aalborg Stiftstidende“, derfra optoges det i „Fædrelandet“, hvorfra det senere gied ind i Sangbøgerne.

— Men nu maa jeg fortælle noget beskjæmmende, som jeg synes viser en sløj Side ved vor Folkenatur. Denne lille bitte Sang paa tre Vers er den Dag i Dag styrtfuld af Fejl, om ikke just ligefrem meningsødelæggende (skjønt ogsaa det!), saa dog Stavfejl, der er saa langt fjernet fra Blichers jyske Retskrivning som vel muligt. Jeg griber i Flæng et Par Sangbøger fra min Boghylde. Her er Beks og Laursens „Højskolesangbog“, jeg tæller 30 Fejl; her er Johan Borups nye — ellers saa fortrinlige — Sangbog med — 36 Fejl. Rekorden tror jeg dog er naaet i Nutzhorns „Folkehøjskolesangbog“ (1913), der staar Sangen med 40 Fejl! Dette i tolv korte Linjer! Saa dan har vi Jyder værnet om vor smukkeste Sang! — Nu kan det maaske synes, at her kun er Tale om Smaafejl, skjønt det er ikke saa af-

*) Efter at nærværende Artikel er skrevet, har jeg faaet Vished for, at Sangen er indleveret til „Randers Avis“ af H. C. Simonsen og ikke af Blichers Familie.

gjort, at Blicher vilde kalde dem saadan. Han var ret nøjeregnende med sin jydsk Stavernaade og havde uafhængig af andre udarbejdet sit eget System, som han var meget ivrig for at opretholde. Selv om dette System viste talrige inkonsekvenser, saa er det mere lærerigt at se Blichers inkonsekvenser end de andres „Forbedringer“.

Hvordan er nu alle disse Fejl kommen ind i Sangen; thi Prævestenen maa jo dog være Blichers originale Text, som jeg sidder med i min Haand, og som jeg meddelte Læseverdenen en fotografisk Gjengivelse af ved dens Opdagelse i 1904. — Jo, se, alle Sangbogsamlere lige fra 50'erne optog Sangen ikke efter „Randers Avis“, som kun faa læste, men efter „Fædrelandet“; thi Hovedstadssnobberiet er just ikke fra i Gaar. Og mens Texten i „Randers Avis“ var nogenlunde god, var den i „Fædrelandet“ over al Maade fordærvet, — hvad enten det saa var Redaktør Ploug, der overfor Blicher skulde vigte sig med sit Jydsk (hvad nok kunde ligne ham), eller andre har haft Fingrene i Sværten — men i „Fædrelandet“ ligger Skaden. Siden er den „rigtige“ Text fremkommen talrige Gange; saaledes 1857 i Reés Musikalske Antologi, hvor Simonsens Melodi stod trykt sammen med Texten fra „Randers Avis“ (1849). Denne Text optrykkes atter — med 10 Fejl — af P. Hansen i hans Udgave af Blichers Digte (1871); men til Trods for, at de fleste Højskoleforstandere vel maa have dette Værk staaende paa deres Reol, har den „historiske“ Højskole aldrig føit nogen Trang til at revidere Sangen; man har nu i snart 70 Aar trykt den med den samme fordærvede Text i Oplag paa Oplag.

Da jeg var bleven opfordret til at indlede det første Højskolemøde 7. Juli 1912 med et Foredrag om Blicher, sluttede jeg med at opfordre til at rejse en Sten for Blicher med denne Sangs Text.

Siden har man sagt mig, at det virkelig bliver til Alvor med denne Sten paa Højskøjs Top.

Men bliver det denne fordærvede Text, man lader indhugge, da maatte vi hellere ønske os Stenen slaaet til Skjærver; thi det kunde da aldrig blive et Æresminde, men snarere en Skamstøtte over vor nationale Ligegladhed og Pietetsmangel.